

אם אֶשְׁפָּחַךְ יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁפַּח יְמִינִי, הָא אֵיתְנִישְׁנָא מְנָךְ.

לִית אַנְתָּ דְכִיר, כַּד קְאִימְנָא לְגַבְךָ בְּטוֹרָא דְסִינֵי, שְׁלִימִין שְׁתִּין רַבּוּ דְקִבִּילוּ לָךְ עַלְיֵיהּ, וְאַתְעַטְרָנָא לָךְ בְּהוּ, יְתִיר מְכַל עַמְמֵיָא, וְהוּינָא אֲזֵלִין אַבְתְּרָךְ לְכָל רְעוּתָךְ. וְהֵיא שְׁפַחָה קְטָלָא בְּהוּ לְאַלְפִים וּרְבּוּוֹן, וְלֹא אֶשְׁגַּחְנָא. וְאַתְאַבִּידוּ כְּלָהוּ בְּמַדְבְּרָא, וְשִׁבְקִית לֹוֹן תַּמָּן, וְאַעִילְנָא בְּגִיהוֹן זְעִירִין לְקִימָא קַמָּךְ בְּאַרְעָא דָּא. וּבְדִילְנָא לֹוֹן לְקִימָא קַמָּךְ, בְּגִין רְעוּתָךְ.

בְּעֲרֵי הוּי דְכִיר, בְּכַמְהָ בְּגִין קְדִישִׁין קְאִימְנָא קַמָּךְ בְּכָל דְרָא וְדָרָא, בְּיוֹמֵי דְדוֹד וְשְׁלֵמָה בְּרִיה. לִית אַנְתָּ דְכִיר כַּמְה טָבְאֵן דְעַבְדוּ קַמָּךְ. יְאוּת לָךְ לְמִידְכֵר חוּבִין, וְלֹא תִדְכֵר זְכוּוֹן. אִיךְ אַתְהַפִּיכַת עֲלֵךְ.

בְּעִינָא עֲלֵךְ, לִית אַנְתָּ. בְּעִינָא עַל בְּנָאי, לִית אִינוּן. בְּעִינָא עַל קְדוּשְׁתָּא דְאַתֵּר דָּא, הָא אֶסְתָּאב. כַּל עַלְמָא הוּהּ בְּשָׁלֵם בְּגִין אַתֵּר דָּא. כְּלָבִין לֹא נִבְחִין בְּעִידְנָא דָּא, כּוּלְהוּ הוּוּ בְּשָׁלֵם. גְּעָה וּמֵיילָלַת, וְכָל אִינוּן אוּכְלוּסִין לְעִילָא. וּכְלָבִים צְוּוּחִין לְתַתָּא, בְּשֵׁרוּתָא דְמִשְׁמוּרָה תְּלִיתָאָה.

נִבְקַת וְאַתַּת, קְיִימָא עַל אַתֵּר דְּמַדְבְּחָא קְטוֹרֵת בּוּסְמִין, גְּעַת וּמֵיילָלַת, וְסִלְקַת לְעִלָּא, וְאַשְׁפָּחָא חַד כְּרוּב מְאִינוּן תְּרִין כְּרוּבִין דְּהוּוּ בְּהַדְהָ, וּמַהְהוּא זְמָנָא לֹא הוּהּ לָהּ אֶלָּא חַד. וְהֵהוּא רַבִּיָּא עוּלִימָא דְאַשְׁתָּאר, יִנְקָא מִינָהּ בְּכִיָּה וּיְלָלוּתָא.

כְּרִין קוּדְשָׁא כְּרִיךְ הוּא אֲזִדְמֵן לְגַבְהָ, וְנַחֲתִית לָהּ, וּמְמַלֵּל עִמָּה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ירמיה לא) כַּה אָמַר ה' מְנַעֵי קוּלְךָ מִכְּבִי וְעֵינֶיךָ מִדְּמַעָה. כִּי יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֶךָ. וְעַל דָּא תַּנִּינָן, תַּנִּנוּק

סִינֵי, וְשֵׁשִׁים רַבּוּא שְׁלָמִים שְׁקַבְלוּךָ עֲלֵיהֶם, וְהִתְעַטְרִיתִי לָךְ בָּהֶם יוֹתֵר מְכַל הָעַמִּים, וְהֵיִינוּ הוּלְכִים אַחֲרֶיךָ לְכָל רְצוֹנָךְ. וְאוּתָהּ שְׁפַחָה הִרְגָה בְּהֶם לְאַלְפִים וּרְכֻבוֹת, וְלֹא הִשְׁגַּחְתִּי. וְכָלֵם נֶאֱבָדוּ בְּמַדְבָּר, וְהִשְׁאַרְתְּ אוֹתָם שָׁם, וְהִכְנַסְנוּ בְּגִיָּהֶם הַקְּטָנִים לְעַמֵּד לְפָנֶיךָ בְּאַרְץ הַזֹּו. וְהַכְּדִלְנוּ אוֹתָם לְעַמֵּד לְפָנֶיךָ בְּשִׁבִיל רְצוֹנָךְ.

בְּעֲרֵי הִיָּה זוֹכֵר, בְּכַמְהָ בְּנִים קְדוּשִׁים עַמְדִּיתִי לְפָנֶיךָ בְּכָל דוֹר וְדוֹר, בְּיַמֵּי דוֹד וְשְׁלֵמָה בְּנוּ. אִינְךָ זוֹכֵר כַּמְה טוֹבוֹת שְׁעָשׂוּ לְפָנֶיךָ ? ! הָאֵם נָאָה לָךְ לְזִכֹּר חֲטָאִים, וְלֹא תִזְכֹּר זְכוּיֹוֹת ? ! אִיךְ הִתְהַפְּכוּ עֲלֶיךָ ?

אֲנִי מִבְּקִשְׁתָּ אוֹתָךְ - וְאִינְךָ. מִבְּקִשְׁתָּ עַל בְּנֵי - וְאִינִם. מִבְּקִשְׁתָּ עַל קְדוּשַׁת הַמְּקוֹם הַזֶּה - וְהִרִי נִטְמָא. כָּל הָעוֹלָם הִיָּה בְּשָׁלוֹם מִשׁוּם הַמְּקוֹם הַזֶּה. הַכְּלָבִים אִין נּוֹבְחִים בְּזַמַּן הַזֶּה, כָּלֵם הִיוּ בְּשָׁלוֹם. גּוֹעָה וּמֵיילָלַת, וְכָל אוֹתָם הָאוּכְלוּסִים לְמַעְלָה. וְהַכְּלָבִים צְוּוּחִים לְמַטָּה, בְּרֵאשִׁית הַמִּשְׁמוּרָה הַשְּׁלִישִׁית.

הִיא יוֹצֵאת וּבָאָה, וְעוֹמְדַת עַל מְקוֹם מְזַבַּח קְטֹרֶת הַסָּמִים, גּוֹעָה וּמֵיילָלַת, וְעוֹלָה לְמַעְלָה, וּמוֹצֵאת כְּרוּב אֶחָד מֵאוֹתָם שְׁנֵי הַכְּרוּבִים שְׁהִיוּ עִמָּה, וּמֵאוֹתוֹ הַזְּמַן לֹא הִיָּה לָהּ אֶלָּא אֶחָד. וְאוֹתוֹ הַתִּינוּק הָעֹלָם שֶׁנִּשְׁאַר, יוֹנֵק מִמֶּנָּה בְּכִיָּה וּיְלָלָה.

וְאִזּוּ הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא הַזְּדִמָּן אֲלֵיהָ, יוֹרֵד אֲלֵיהָ, וּמְדַבֵּר עִמָּה. וְעַל זֶה כְּתוּב (ירמיה לא) כַּה אָמַר ה' מְנַעֵי קוּלְךָ מִכְּבִי וְעֵינֶיךָ מִדְּמַעָה, כִּי יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֶךָ. וְעַל זֶה שְׁנִינוּ, תִּינוּק יוֹנֵק מִשְׁדֵּי אִמּוֹ, וְאַשָּׁה מִסְפָּרַת עִם בְּעִלָּה. (עד כאן הפתיחה, מכאן ואילך ראשיתה של

מגלת איכה).

איכה ישבה בְּדָד, רבותינו פותחים בפסוק הַזֶּה, (קהלת יב) וזכר את בוראֵיךְ בימי בחורתיך עד אֲשֶׁר לא יבאו ימי הרעה. הפסוק הזה בארנוהו בישראל, כִּשְׁהוּ בְּאַרְץ הַקְּדוּשָׁה. וזכר את בוראֵיךְ - תהיה זכר את כל אותן הטובות וכל אותם האותות והנסים שֶׁעָשָׂה לָךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיָמֵים הָרִאשׁוֹנִים, כִּשְׁהֵיית נער בְּאַמוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יב) כִּי נָעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֵּהוּ.

בימי בחורתיך - בזמן שהתרצה בך מכל העמים של העולם. עד אֲשֶׁר לא יבאו ימי הרעה - ימים שִׁישְׁלְטוּ בְּךָ שְׂאֵר הָעַמִּים, ויפזרו אותך בכל העמים.

בימי בחורתיך - ימות השנה, שהם ברורים לך, והשמירה שלמעלה עליך. והם ארבעה ירחי השנה, אדר ניסן אייר סיון, אלו אותם הימים שבחר הקדוש ברוך הוא בישראל, ועשה בהם עמהם נסים. וכנסת ישראל מעטרת בכעלה ומתקרכת אליו. עד אֲשֶׁר לא יבאו ימי הרעה - ימי הזקנה, ימי הרעה ממש, והם: תמוז אב טבת שבט. אף על גב שלא התגלה כל כך, וסימנה - (משלי י) ושבט לגו חסר לב.

והגיעו שנים - שנים של גלות, שִׁישְׁרָאֵל הוֹלְכִים מְטֹלְטְלִים. ואין בהם חפץ - ששנינו, עתידים בימי הגלות שלא ימצא ביד האדם (חפץ) לקנות בשוק, ואז תכלה הפרוטה מן הפיס.

עד אשר לא תחשף השמש - זה קלסתר פנים של השכינה, מלמעלה ומלמטה. ממטה מי הם? בעלי המשנה שהיו בארץ ישראל, פטישי ברזל, מהדקים סלעים, ותולשים הרים רמים.

יונק משדי אמו, ואשה מספרת עם בעלה. (עד הקא פתיחתא, מכאן ולהלאה שריותא דמגילת איכה).

איכה ישבה בְּדָד, רבֵּנן פְּתַחֵי הַאי קָרָא, (קהלת יב א) וזכור את בוראֵיךְ בימי בחורתיך עד אֲשֶׁר לא יבואו ימי הרעה. הַאי קָרָא, אוקימנא ליה בישראל כד הוּוּ בְּאַרְעָא קְדִישָׁא. וזכור את בוראֵיךְ, הוּוּ דְכִיר כָּל אֵינוֹן טְבָאן, וְכָל אֵינוֹן אַתִּין וְנִסִּין, דְעֵבַד לָךְ קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּיוֹמֵין קְדָמָיִן, כִּד הוֹות רַבֵּיא בְמַהִימְנוּתָא, פְּמָה דְאַתְ אָמַר, (הושע יא א) כִּי נָעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֵּהוּ.

בימי בחורתיך, בזמנא דאיהו איתרעי בך מכל עמין דעלמא. עד אשר לא יבאו ימי הרעה, יומין דישלטון בך שאר עמין, ויבדרון לך בכל עממא.

בימי בחורתיך, יומין דשפא, דאינון ברירין לך, ונטירו דלעילא עלך. ואינון ארבע ירחי דשפא, אדר ניסן אייר סיון. אלין אינון יומין דבחר קודשא בריך הוא בישראל, ועבד בהון עמהון ניסין. וכנסת ישראל מתעטרא בבעלה, ואתקריבת בהדיה.

עד אשר לא יבאו ימי הרעה, ימי הזקנה, ימי הרעה ממש, ואינון: תמוז אב טבת שבט. אף על גב דלא איתגלייא כל כך, וסימן (משלי י) ושבט לגו חסר לב.

והגיעו שנים, שנים דגלותא, דאזלין ישראל מטולטלין. ולית בהו חפץ, דתנינן, זמינין ביומא דגלותא, דלא ישתפח בידא דבר נש (חפץ) למיזבן בשוקא, וכדין תכלה פרוטה מן הפיס.

עד אשר לא תחשף השמש, דא קלסתר פנים של שכינה, מלעילא ומתתא. מתתא מאן אינון. מארי מתניתין דהוּוּ בְּאַרְעָא דִישְׂרָאֵל,

והאור - זה תלמוד הירושלמי, שמאיר אור התורה, אחר שהתבטל זה, כביכול נשארו בחושך, שכתוב (איכה א) במחשכים הושיבני, זה תלמוד בבלי, שהולכים בו בני העולם במחשכים.

והנר - אלו הן הברייתות, שהיו מאירות אור החכמה הנסתרת. והכוכבים - אלו אותם המשכילים שהיו בארץ הקדושה, כל אותם הפנאים והאמוראים, שכל העולם עומד בשבילם. שפשהו עומדים יחד, היה אומר איש לחברו: מתוך דבר זה שפרח מפיו, אני רואה מה שיהיה היום הזה או למחר כך וכך.

דבר אחר, (קהלת יב) עד אשר לא תחשך השמש - האור של קלסתר פני השכינה, שהיה מאיר לה בכל יום, ומאותו האור העולם התקיים, וישאל שהו בארץ לבטח.

והאור - האור שברא הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, שהיה מאיר מסוף העולם ועד סוף העולם, ונגנו. והקדוש ברוך הוא (היה) מאיר, ומוציא ממנו חוט אחד של ימינו של הקדוש ברוך הוא, ואוחז בלכנה. ובאותו הזמן כתוב (איכה ב) השיב אחר ימינו.

והנר - שכתוב (ישעיה א) צדק ילין בה. והכוכבים - מלאכי השרת, שהיו באים בה וידועים אצלה, ובטלו מקיומיהו, ושבו העבים אחר הגשם, שכתוב (שם לב) מלאכי שלום מר יבפיון.

ביום שיזעו שמרי הבית (קהלת יב) - אלו שלשה בתי דין שהיו מלמדים תורה בלשפת הגזית. והתעונו אנשי החיל - אלו

פטישי דפרזלא, מהדקין טגרין, ותלשין טורין רמאין.

והאור, זה תלמוד ירושלמי, דנהיר נהורא דאורייתא, לבתר דאתבטל דא, כביכול, אשתארו בחשוכא. דכתוב במחשכים הושיבני, זה תלמוד בבלי, דאזלין ביה בני עלמא במחשכים.

והנר, אלין אינון הברייתות, דהו נהירין נהירו דחכמה סתימאה. והכוכבים, אלין אינון משפילים דהו בארעא קדישא, כל אינון תנאים ואמוראים, דכל עלמא קיימא בגינייהו. דכד הו קיימי פחדא, הוה אמר בר נש לחבריה, מגו מלה דא דפרח מפומי, אנא חמא מה דיהא יומא דא, או למחר, כך וכך.

דבר אחר עד אשר לא תחשך השמש, נהירו דקלסתר פני שכינה, דהו נהיר לה בכל יומא, ומההוא נהירו עלמא אתקיים, וישאל שראן על ארעא לרוחצנו.

והאור, אור שברא הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, דהו נהיר מסייפי עלמא לסייפי עלמא, ואתגניז. וקודשא בריך הוא (הוה) נהיר, ואפיק מיניה חד חוטא דימינא דקודשא בריך הוא, ואחיד לסיהרא. ובההוא זימנא פתיב, השיב אחר ימינו.

והנר, דכתוב (ישעיה א כא) צדק ילין בה. והכוכבים, מלאכי השרת, שהיו באים בה וידועים אצלה, ובטלו מקיומיהו, ואלין איקרון מלאכי שלום. ושבו העבים אחר הגשם, דכתוב (שם לג ז) מלאכי שלום מר יבפיון.

ביום שיזעו שמרי הבית, אלין תלת בתי דינין, דהו אולפי תורה בלשפת הגזית. והתעונו אנשי החיל, אלו סנהדרי גדולה